

Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)

(Ert diarienummer Ju2024/02070)

Sammanfattning

Migrationsverket välkomnar förslaget till ett nytt, genomarbetat regelverk för mottagande av asylsökande och tillfälligt skyddsbehövande, samtidigt som det kan konstateras att ytterligare ändringar torde bli nödvändiga för att fullt ut säkerställa de svenska reglernas överensstämmelse med EU:s migrations- och asylpakt.

Migrationsverket välkomnar också utredningens förslag till ansvarsfördelning mellan verket och kommunerna innebärande att personer som omfattas av mottagandelagen kan få en prövning av rätten till andra typer av insatser än ekonomiska enligt socialtjänstlagen (2001:453), som till exempel hemtjänst, särskilda boendeformer och skyddat boende. Dock skulle Migrationsverket föredra att den statliga ersättningen för sådana insatser utgår i form av schabloniserade belopp.

Migrationsverket ställer sig positivt till att folkbokföring blir avgörande för när en person med uppehållstillstånd eller uppehållsrätt upphör att omfattas av mottagandelagen. När det gäller tidpunkten för folkbokföring vill Migrationsverket dock påpeka att den särlösning som utredningen föreslår, dvs. att Skatteverkets beslutsdatum snarare än folkbokföringsdatum ska gälla, synes medföra att folkbokföring får olika innebörd hos olika myndigheter. Det kan ifrågasättas om detta är önskvärt. Migrationsverket ser även praktiska svårigheter med införandet av en sådan ordning och bedömer att de problem det innebär att frågor om bistånd och andra åtgärder enligt mottagandelagen behöver hanteras retroaktivt i stället bör kunna lösas på annat sätt. Mot den bakgrunden förordar Migrationsverket att folkbokföringsdatum ska gälla.

Enligt Migrationsverkets mening bör regleringen av undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd hållas samman i en bestämmelse och ett beslut om sådant undantag bör vara överklagbart i dess helhet.

Migrationsverket noterar att de föreslagna övergångsbestämmelserna till mottagandelagen innebär att vuxna utlänningar som är kvar i Sverige efter det att deras rätt till bistånd har upphört enligt 11 § andra eller tredje stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. inte kommer att omfattas av mottagandelagen. Då detta är en fråga av betydelse för Migrationsverkets planering av mottagnings- och återvändandeverksamheten vore det önskvärt med ett klagörande av vad som ska gälla för denna grupp när de nya reglerna träder i kraft.

Innehåll

Övergripande synpunkter	3
Folkbokföring som slutpunkt för mottagandelagens tillämpningsområde	4
Eventuella konsekvenser av att försumma närvarokontrollen på asylboendet	5
Omfattningen av det område som asylsökande och personer med avlägsnandebeslut är skyldiga att vistas inom	6
Prövning av beslut om skyldighet att bo på en bestämd plats och om anmälningsskyldighet	6
Olika åldersgränser för rätt till dagersättning och nedsättning av sådan ersättning m.m.	7
Undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd.....	8
Kommunalt ansvar för boendet när en person som har anvisats för bosättning fortsatt omfattas av mottagandelagen m.m.	10
Statlig ersättning för asylsökande m.fl.	11
Statlig ersättning för hälso- och sjukvård åt asylsökande.....	11
Uppgiftsutbyte med socialtjänsten.....	12
Alla personer som omfattas av mottagandelagen ska vara registrerade hos Migrationsverket.....	12
Användning av biometriska uppgifter	13
Uppgiftsskyldighet angående barn och ungdomar	14
En mer ändamålsenlig sekretessreglering för mottagandet bör övervägas.....	14
Övergångsbestämmelserna innebär att vissa personer som inte längre har rätt till bistånd enligt nuvarande regelverk inte heller kommer att omfattas av mottagandelagen	15
Antal personer på särskilda vårdboenden	15
Konsekvenser.....	15

Övergripande synpunkter

Migrationsverket välkomnar den omfattande översyn av det mottagningsrättsliga regelverket som utredningen har genomfört och förslaget till en ny mottagandelag för asylsökande och tillfälligt skyddsbehövande. Även om vissa ändringar har gjorts i den nu gällande lagen om mottagande av asylsökande m.fl. med tillhörande förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl., som trädde ikraft 1994, var en större översyn nödvändig. Utredningens förslag kommer att bidra till en mer förutsebar, överblickbar och effektiv hantering av mottagande och återvändande.

Den nya mottagandelagen kommer bland annat att innebära att det blir tydligare för vilken personkrets lagen gäller och när en person omfattas av lagen, liksom när han eller hon upphör att omfattas av lagen. Även i denna del bidrar därmed det nya regelverket till en tydligare och mer rättssäker tillämpning.

Migrationsverket välkomnar särskilt utredningens förslag till förtydligande av ansvarsfördelningen mellan Migrationsverket och kommunerna, vilket innebär ett viktigt klargörande av gränsdragningen mellan det mottagningsrättsliga regelverket och socialtjänstlagen. Myndigheten ställer sig bakom den av utredningen gjorda gränsdragningen, det vill säga att personer som omfattas av mottagandelagen inte ska ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen men att den lagen i övrigt är tillämplig. Detta innebär att en person som omfattas av mottagandelagen kan få en prövning av rätten till andra typer av insatser från socialtjänsten, såsom hemtjänst, särskilda boendeformer och skyddat boende.

Utredningens förslag innehåller också flera andra förbättringar som till exempel nya bestämmelser innebärande att etableringsersättning inte får lämnas för tid då programdeltagaren omfattas av mottagandelagen och att etableringsersättning ska minskas med de belopp som programdeltagaren för samma tid får i form av dagersättning.¹

Slutligen vill Migrationsverket peka på fördelen av att utredningens förslag innebär en närmare anpassning av det svenska regelverket till EU-rätten. Samtidigt ser Migrationsverket att det kommer att krävas ytterligare ändringar framöver, med hänsyn till de nya bestämmelserna i EU:s migrations- och asylpakt.

---

¹ Förslagen återfinns i 5 kap. 2 b och 3 a §§ förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Folkbokföring som slutpunkt för mottagandelagens tillämpningsområde

Överväganden avseende folkbokföring finns i avsnitt 4.3.2.

En person upphör att omfattas av mottagandelagen när han eller hon samtidigt har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt och är folkbokförd här i landet (1 kap. 3 § första stycket 1–2 mottagandelagen). En person som omfattas av mottagandelagen anses vara folkbokförd från dagen för Skatteverkets beslut (andra stycket). Den som får omfattas av anvisning till en kommun enligt lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning upphör dock inte att omfattas av mottagandelagen innan han eller hon har tagits emot för bosättning i en anvisad kommun eller tackat nej till en anvisning (tredje stycket).

Skatteverket är skyldigt att informera Migrationsverket när beslut fattas om folkbokföring för en utlänning som omfattas av mottagandelagen. Beslutsdatum ska framgå av informationen (23 § mottagandeförordningen).

Migrationsverket instämmer i utredningens bedömning att folkbokföringen utgör en tydlig slutpunkt för mottagandelagens tillämpningsområde som både enskilda och andra aktörer enkelt kan förhålla sig till.²

Utredningen föreslår dock att Skatteverkets beslutsdatum ska vara avgörande för när en person upphör att omfattas av mottagandelagen, även om folkbokföring normalt gäller från det datum då personen ska anses ha flyttat till Sverige eller anmält flytten. Detta för att undvika att frågor om bistånd och andra åtgärder i stor utsträckning ska behöva hanteras retroaktivt, då en person upphör att omfattas av mottagandelagen före det att Skatteverket beslutat om folkbokföring och innan Migrationsverket och andra myndigheter får kännedom om det.³

Migrationsverket konstaterar att en retroaktiv hantering av sådana frågor kan komma att innebära vissa problem. Samtidigt är folkbokföringen till sin uppbyggnad retroaktiv. En särlösning av det slag som utredningen föreslår, det vill säga att Skatteverkets beslutsdatum snarare än folkbokföringsdatumet ska gälla, synes medföra att folkbokföring får olika innebörd i olika regelverk och hos olika myndigheter. Härtill kommer att Migrationsverket i vilket fall inte kan fatta beslut om att en person upphör att omfattas av mottagandelagen förrän myndigheten har fått information om folkbokföringen från Skatteverket. Migrationsverket förutser även vissa svårigheter med den IT-utveckling som skulle krävas för att kunna hantera uppgiften om Skatteverkets beslutsdatum i de olika system och applikationer där detta blir relevant.

---

² Jfr. SOU 2024:68 s. 24.

³ SOU 2024:68 s. 190.

Mot den bakgrunden ställer sig Migrationsverket frågande till om tydligheten i att Skatteverkets beslutsdatum ska avgöra när en person upphör att omfattas av mottagandelagen överväger nackdelarna med den föreslagna särlösningen. De problem det innebär att frågor om bistånd och andra åtgärder enligt mottagandelagen behöver hanteras retroaktivt bör i stället kunna lösas på annat sätt. Migrationsverket förordar därför att folkbokföringsdatum ska gälla.

Om utredningens förslag att en person som omfattas av mottagandelagen anses vara folkbokförd från dagen för Skatteverkets beslut (1 kap. 3 § andra stycket mottagandelagen) inte genomförs torde det inte finnas något behov av den i 23 § mottagandeförordningen föreslagna uppgiftsskyldigheten för Skatteverket.

Eventuella konsekvenser av att försumma närvarokontrollen på asylboendet

Överväganden avseende närvarokontroll finns i avsnitt 5.2 och gällande asylsökandes misskötsamhet i avsnitt 5.5. I författningskommentaren till 9 kap. 5 § mottagandelagen finns ett antal exempel på ageranden som omfattas av bestämmelsen om allvarlig misskötsamhet på ett asylboende.⁴

Närvarokontroll regleras i 3 kap. 7 § mottagandelagen, skyldigheten att bo på en bestämd plats i 3 kap. 9 § och anmälningsskyldigheten i 3 kap. 11 §. Huvudregeln att en asylsökande har rätt till dagersättning och särskilt bidrag endast under förutsättning att han eller hon enbart bor på det asylboende där han eller hon har tilldelats plats återfinns i 3 kap. 4 § första stycket. Att dagersättningen kan sättas ned vid allvarlig misskötsamhet på ett asylboende framgår av 9 kap. 5 § första stycket 1 mottagandelagen.

Grunden för utredningens förslag till ny mottagandelag är att asylsökande ska vara skyldiga att bo på asylboende. En förutsättning för rätt till dagersättning och särskilt bidrag är att en asylsökande bor enbart på det asylboende där han eller hon har tilldelats plats och en asylsökande som har fyllt 16 år ska delta i närvarokontroll på asylboendet. Närvarokontrollen är en konkret omständighet för Migrationsverket att beakta vid bedömningen av om skyldigheten att bo på asylboende har uppfyllts.⁵ Om en person inte sköter närvarokontrollen skulle det även kunna bli aktuellt att fatta beslut om boende på en bestämd plats och om anmälningsskyldighet. Ett sådant beslut kan dock endast tas med hänsyn till allmän ordning och säkerhet eller vid en avvikanderisk. Härutöver finns det ingen uttrycklig sanktion knuten till närvarokontrollen.

---

⁴ SOU 2024:68 s. 745.

⁵ SOU 2024:68 s. 234.

Frågan blir därmed om försummelser av närvarokontrollen, i situationer där det inte finns skäl att ifrågasätta att personen i och för sig bor på asylboendet, skulle kunna betraktas som sådan allvarlig misskötsamhet som föreslås bli en grund för nedsättning av dagersättningen. Migrationsverket skulle gärna se ett förtydligande i denna del.

Vidare vore det önskvärt med ett förtydligande av hur närvarokontrollen förhåller sig till bestämmelsen om implicit återkallelse av ansökningar om internationellt skydd i artikel 41.1 e i förordning (EU) 2024/1348.⁶

Omfattningen av det område som asylsökande och personer med avlägsnandebeslut är skyldiga att vistas inom

Överväganden avseende områdets omfattning gällande för asylsökande finns i avsnitt 5.3.2.

Att en asylsökande eller person med ett avlägsnandebeslut är skyldig att vistas inom ett län är reglerat i 3 kap. 8 § och 5 kap. 6 § mottagandelagen.

När det gäller den föreslagna skyldigheten för asylsökande och personer med avlägsnandebeslut att vistas inom ett visst geografiskt område delar Migrationsverket som utgångspunkt utredningens uppfattning att ett län är en rimlig geografisk begränsning. Migrationsverkets asylboenden kan dock vara belägna så att det är närmare till samhällsservice på andra sidan en länsgräns. En lämplig lösning på de tillämpningsproblem som detta kan antas medföra skulle kunna vara att komplettera andra stycket i 3 kap. 8 § och 5 kap. 6 § mottagandelagen, genom att där ge Migrationsverket mandat att när det finns skäl för det med hänsyn till ett visst asylboendes belägenhet besluta om en utvidgning av området gällande för det aktuella boendet. En sådan utvidgning skulle kunna vara begränsad till en eller ett par angränsande kommuner, beroende på det aktuella asylboendets belägenhet.

Prövning av beslut om skyldighet att bo på en bestämd plats och om anmälningskyldighet

Överväganden avseende skyldigheten enligt artikel 9.5 i direktiv (EU) 2024/1346⁷ för en rättslig myndighet att ex officio göra en rättslig prövning av ett beslut om skyldighet att bo på en bestämd plats och om anmälningskyldighet efter två månader finns i avsnitt 5.4.8.

---

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU.

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd.

Skyldigheten att bo på en bestämd plats är reglerad i 3 kap. 9 § mottagandelagen, anmälningsskyldigheten i 3 kap. 11 §. Att beslutet går att överklaga följer av 10 kap. 4 §.

Medlemsstaternas möjligheter att besluta att en sökande får bo endast på en bestämd plats och om ett anmälningsskyldighetskrav regleras i artikel 9 i direktiv (EU) 2024/1346.⁸ Av artikel 9.5 följer att sådana beslut efter två månader på eget initiativ ska prövas av en rättslig myndighet, eller att besluten kan överklagas av sökanden. Utredningen har tolkat detta som att medlemsstaterna endast är skyldiga att införa en av dessa möjligheter.⁹ Frågan är dock om en möjlighet för sökanden att överklaga beslutet verkligen exkluderar en prövning *ex officio* eller om personen ändå efter två månader bör anses ha rätt även till en sådan prövning.

Olika åldersgränser för rätt till dagersättning och nedsättning av sådan ersättning m.m.

Överväganden avseende vilka krav som ska ställas för att personen ska ha rätt till dagersättning och om nedsättning av dagersättningen finns främst i avsnitt 5.5, 7.4, 8.2.2, 8.2.4 och 13.1.

När det gäller kravet i mottagandelagen att asylsökande och personer med avlägsnandebeslut ska bo enbart på det asylboende där personen har tilldelats plats för att ha rätt till dagersättning och särskilt bidrag finns ingen åldersgräns (3 kap. 4 § första stycket och 5 kap. 4 § första stycket). Inte heller finns någon åldersgräns när det gäller möjligheten att sätta ned dagersättningen vid allvarlig misskötsamhet på ett asylboende (9 kap. 5 § första stycket 1) eller för den som inte följer sin skyldighet att vistas inom det län där asylboendet är beläget (9 kap. 5 § första stycket 2 som hänvisar till 3 kap. 8 § och 5 kap. 6 §).

För asylsökande gäller dock mottagandelagens krav på att medverka till att klarlägga sin identitet för att ha rätt till dagersättning endast när personen har fyllt 16 år (3 kap. 4 § tredje stycket). 16 år är också gränsen för kravet på personer med avlägsnandebeslut för rätt till dagersättning, att medverka till åtgärder för att beslutet ska kunna verkställas (5 kap. 4 § tredje stycket). I de fall asylsökande och personer med avlägsnandebeslut som har fyllt 16 år inte följer sin anmälningsskyldighet (3 kap. 11 § och 5 kap. 7 §) kan dagersättningen också sättas ned (9 kap. 5 § första stycket 3–4).

---

⁸ Ibid.

⁹ SOU 2024:68 s. 260.

Det krävs däremot att personen har fyllt 18 år för att dagersättningen ska kunna sättas ned när han eller hon utan giltigt skäl vägrar att delta i organiserad sysselsättning, försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig eller utan giltigt skäl vägrar att medverka till åtgärd som är nödvändig för att ett beslut om avvisning eller utvisning ska kunna verkställas (9 kap. 4 §).

Migrationsverket ifrågasätter om det är en lämplig ordning att ha olika åldersgränser för samma sanktion, nedsättning av dagersättning. Det bör även övervägas om de olika åldersgränserna avseende förutsättningarna för rätt till dagersättning jämfört med åldersgränserna för beslut att sätta ned dagersättningen är motiverade.

Med beaktande av att medverkan till åtgärder för att ett beslut om avvisning eller utvisning ska kunna verkställas föreslås bli ett villkor för rätt till dagersättning bör det även övervägas om det finns skäl att ha kvar vägran att medverka till sådana åtgärder som grund för nedsättning av dagersättningen.

Undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd

Överväganden och förslag gällande undantag från kravet på arbetstillstånd finns i avsnitt 8.3.5.

Att en asylsökande endast får undantas från kravet på arbetstillstånd om ärendet om uppehållstillstånd inte har avgjorts inom sex månader från det att ansökan lämnades in och förutsatt att förseningen inte kan tillskrivas sökanden framgår av 3 kap. 13 § och 7 kap. 8 § mottagandelagen. Att Migrationsverkets beslut om att förutsättningarna för undantag från kravet på arbetstillstånd inte är uppfyllda enligt 3 kap. 13 § och 7 kap. 8 § får överklagas till en migrationsdomstol följer av 10 kap. 3 §.

Övriga villkor som finns för undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd, så som att personen uppvisar identitetsdokument, medverkar till fastställandet av identiteten och att asylansökan är välgrundad och ska behandlas i Sverige, finns i 5 kap. 4 § utlänningsförordningen (2006:97). Migrationsverkets ställningstagande enligt denna bestämmelse, att inte utfärda ett bevis om undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd, är inte överklagbart.¹⁰ Inte heller myndighetens ställningstagande att undantaget från skyldigheten att ha arbetstillstånd förfaller, eftersom personen inte medverkar till verkställighet, är överklagbart.

Utredningens förslag innebär att Migrationsverkets bedömning av om en utlänningsansökan är undantagen från kravet på arbetstillstånd ska göras enligt bestämmelser i två olika regelverk, mottagandelagen respektive utlänningsförordningen, och bli delvis överklagbar.

---

¹⁰ Jfr. SOU 2024:68 s. 415.

Till skillnad från andra beslut enligt mottagandelagen ska beslut om undantag från kravet på arbetstillstånd överklagas till migrationsdomstol. En övergripande synpunkt från Migrationsverkets sida är att den valda lagstiftningstekniken får anses vara komplicerad och inte helt lätt att överblicka. Viss gränsdragningsproblematik kan också befaras i tillämpningen. Bedömningen av om förseningen av beslut i ärendet kan tillskrivas den asylsökande torde i vissa fall hänga samman med frågan om de övriga förutsättningarna för undantag från kravet på arbetstillstånd som anges i 5 kap. 4 § utlänningsförordningen är uppfyllda, till exempel om förseningen är kopplad till den asylsökandes bristande medverkan till att klarlägga sin identitet.

Det vore att föredra om regleringen av när asylsökande ska undantas från kravet på arbetstillstånd kunde återfinnas i en gemensam bestämmelse, företrädesvis i utlänningslagen (2005:716). Enligt nuvarande ordning tar Migrationsverket *ex officio* ställning till om ett bevis om undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd ska utfärdas. Om tillträde till arbetsmarknaden endast skulle beviljas efter ett anmälning- eller ansökningsförfarande kan det förväntas innebära en effektivisering, då myndigheten därmed skulle få en mindre mängd ärenden att ta ställning till.

Samtidigt bör det övervägas om bedömningen av om en asylsökande är undantagen från kravet på arbetstillstånd i sin helhet bör ha formen av ett överklagbart beslut. Det kan antas att en sådan ordning skulle förenkla tillämpningen och öka förutsebarheten för de asylsökande. I detta sammanhang bör även övervägas om Migrationsverkets beslut att undantaget från kravet på arbetstillstånd förfaller bör vara överklagbart, då ett sådant beslut i det närmaste kan likställas med återkallelse av rätten att arbeta. Med beaktande av att den föreslagna tidsgränsen innebär att endast ett begränsat antal asylsökande kommer att kunna få undantag från kravet på arbetstillstånd kan en sådan förändring inte förväntas orsaka något omfattande merarbete för Migrationsverket eller migrationsdomstolarna.

Det föreslagna undantaget från kravet på arbetstillstånd för asylsökande i 3 kap. 13 § första stycket mottagandelagen hänvisar till prövningen av ansökningar om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen. Förlängningsansökningar som lämnats in i tid, det vill säga innan föregående tillstånd upphört att gälla, omfattas normalt av undantaget från kravet på arbetstillstånd i 5 kap. 3 § andra stycket utlänningsförordningen. För sent inlämnade förlängningsansökningar omfattas dock inte av den bestämmelsen. Däremot torde även för sent inlämnade förlängningsansökningar omfattas av den föreslagna regleringen i 3 kap. 13 § mottagandelagen, vilket i så fall innebär att personen enligt huvudregeln är undantagen från kravet på arbetstillstånd först efter sex månader. Frågan är om detta är avsikten.

Det noteras slutligen att anmälningar om ny prövning enligt 12 kap. 19 § utlänningslagen där nya skyddsskäl framförs som inte tidigare prövats inte kommer att omfattas av undantaget från kravet på arbetstillstånd efter sex månader, eftersom 3 kap. 13 § mottagandelagen endast hänvisar till prövningen av ansökningar enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen.

Kommunalt ansvar för boendet när en person som har anvisats för bosättning fortsatt omfattas av mottagandelagen m.m.

Överväganden avseende kommunernas ansvar för att ordna boende för personer som fortsätter att omfattas av mottagandelagen efter att ha flyttat till en kommun som har anvisats enligt lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning utvecklas i avsnitt 8.5.2.

I 4 kap. 3 § mottagandelagen finns en hänvisning till 5 § lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning: att det i 5 § lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning framgår att en kommun är skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning.

Enligt 4 kap. 5 § är det en förutsättning för att ha rätt till logi, dagersättning och särskilt bidrag att en person som ska folkbokföras fullgör sin skyldighet enligt folkbokföringslagen (1991:481) att anmäla inflyttningen till Skatteverket.

Enligt utredningens förslag ska en kommun ordna boende för personer som har flyttat dit efter anvisning enligt lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning och som fortsätter att omfattas av mottagandelagen.¹¹ Det betyder som Migrationsverket uppfattar det att den anvisade kommunen ska ordna boende enligt mottagandelagen fram till den tidpunkt då personen tas emot för bosättning. I 4 kap. 3 § mottagandelagen hänvisas dock endast till 5 § lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Frågan är om mottagande för bosättning i bosättningslagens mening kan ske när personen alltså omfattas av mottagandelagen och således om den föreslagna lagtexten motsvarar den beskrivning av det tänkta rättsläget som återfinns i avsnitt 8.5.2.

En annan fråga är vad som händer om en person efter anvisning enligt lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning inte anmäler sin inflyttning till Skatteverket, eller om Skatteverket beslutar att inte folkbokföra honom eller henne. Visserligen föreslås det bli det ett villkor enligt 4 kap. 5 § mottagandelagen för att personen ska ha rätt till logi, dagersättning och särskilt bidrag att han eller hon fullgör sin skyldighet att anmäla sig till Skatteverket. Det kan dock vara svårt för Migrationsverket att avgöra om en person har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt folkbokföringslagen.

---

¹¹ SOU 2024:68 s. 443.

Migrationsverket får varken någon underrättelse om att en anmälan om folkföring kommit in till Skatteverket eller om att en sådan anmälan nekats. Skatteverkets föreslagna underrättelseskyldighet enligt 23 § mottagandeförordningen torde endast avse fall då personen faktiskt folkbokförs. Det är oklart hur en situation då en person fortsatt omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. ska hanteras och om personen kan bo kvar i den anvisade kommunen eller om han eller hon då ska flytta tillbaka till ett av Migrationsverkets asylboenden.

Statlig ersättning för asylsökande m.fl.

Överväganden avseende behovet av ändringar i förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. finns i avsnitt 10.2.9.

En kommuns rätt till ersättning för kostnader för boende för asylsökande som har anvisats till en kommun för bosättning och som omfattas av mottagandelagen regleras i 14 c § förordningen om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Ersättning för insatser i form av stöd och hjälp i boende och för särskilda boendeformer är reglerad i 16 § och ersättning för insatser i form av skyddat boende eller annat lämpligt tillfälligt boende i 16 a §.

Migrationsverket skulle föredra om ersättning för boende, stöd och hjälp i boendet, särskilt boende och skyddat boende i de föreslagna bestämmelserna 14 c och 16–16 a §§ förordningen om statlig ersättning för asylsökande m.fl. kunde ske i form av schabloniserade belopp snarare än ersättning för faktiska kostnader. Schablonersättningar kräver mindre handläggning och är möjliga att digitalisera.

Statlig ersättning för hälso- och sjukvård åt asylsökande

Överväganden avseende reglerna om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande finns i avsnitt 10.2.9.

Öppenvårdsapotekens rätt till ersättning av staten är reglerad i 9 § förordningen (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård åt asylsökande.

Migrationsverket skulle hellre se att bestämmelsen om ersättning till öppenvårdsapotek i 9 § förordningen om statlig ersättning för hälso- och sjukvård åt asylsökande upphävs i sin helhet och att öppenvårdsapoteken fortsättningsvis ersätts via regionerna.

Ersättningarna till öppenvårdsapoteken är administrativt betungande både för apoteken och för Migrationsverket. Kostnaden för handläggningen står inte i proportion till ansökningsbeloppen och ersättningslaget påverkar handläggningstiderna negativt.

Migrationsverket måste bland annat kontrollera expeditionsdatum, förskrivarkoder och vilka apotek som fått sina apotekstillstånd återkallade eller nya apotek som beviljats sådant tillstånd. Öppenvårdsapoteken är enskilda rättssubjekt som inte har någon uppgiftsskyldighet gentemot Migrationsverket. Det saknas bestämmelser om ansökningstider och återkrav gällande apotekens ansökningar om ersättning. Överklagandetiden skiljer sig även åt för apotek jämfört med regioner och kommuner.

Uppgiftsutbyte med socialtjänsten

Överväganden avseende kommuners uppgiftsskyldighet mot Migrationsverket när kommunerna ordnar boende för utlänningar enligt socialtjänstlagen finns i avsnitt 11.2.5.

Att en kommun som beviljat boende enligt socialtjänstlagen är uppgiftsskyldig följer av 14 § mottagandelagen. Migrationsverkets skyldighet att lämna uppgifter när en kommun anvisats att ordna boende finns i 21 § mottagandeförordningen.

Som framgått välkomnar Migrationsverket förslaget att personer som omfattas av mottagandelagen ska kunna få andra insatser än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. För att denna ordning ska fungera smidigt kan det dock förväntas att Migrationsverket och socialtjänsterna behöver kunna utbyta uppgifter med varandra även i situationer när det är verket som ordnar boendet. Till exempel kan det behövas gemensamma planeringsmöten när en asylsökande är i behov av hemtjänst. Det vore därför önskvärt att den föreslagna uppgiftsskyldigheten för kommuner i 10 kap. 14 § mottagandelagen utökas till att gälla även när andra insatser än boende har beviljats enligt socialtjänstlagen. På motsvarande sätt bör Migrationsverkets föreslagna uppgiftsskyldighet i 21 § mottagandeförordningen gälla även i situationer när myndigheten ordnar boendet men kommunen tillhandahåller andra insatser enligt socialtjänstlagen.

Alla personer som omfattas av mottagandelagen ska vara registrerade hos Migrationsverket

Överväganden avseende registrering hos Migrationsverket finns i avsnitt 11.3.1.

Att personer som omfattas av mottagandelagen ska vara registrerade hos Migrationsverket framgår av 2 kap. 2 §.

Enligt förslaget till 2 kap. 2 § mottagandelagen ska alla personer som omfattas av mottagandelagen vara registrerade hos Migrationsverket, även de personer som inte är skyldiga att bo på ett asylboende.

Migrationsverket tillstyrker utformningen av denna reglering, men vill betona att den till sin ordalydelse endast innebär att Migrationsverket ska föra ett register över de personer som omfattas av lagen, inte att de ska vara registrerade vid en viss mottagningsenhet. Skrivningarna i avsnitt 11.3.1 där övervägandena gällande 2 kap. 2 § finns i denna del överensstämmer således inte fullt ut med författningsförslaget.

Användning av biometriska uppgifter

Att andra överväganden än de som har gjorts i betänkandet är nödvändiga om närvarokontrollen på asylboendet ska vara en biometrisk kontroll nämns i avsnitt 5.2.2. Överväganden avseende det så kallade mottagandekortet, motsvarande dagens LMA-kort, som intygar att innehavaren omfattas av mottagandelagen, finns i avsnitt 11.3.1. Frågan om behovet av eventuell lagreglering avseende Migrationsverkets fotografering av utlänningar för detta ändamål och avseende behandlingen av de fotografier som tagits har dock inte ingått i utredningens uppdrag. Utredningen lämnar därför inget förslag i den delen.

Mottagandekorten regleras i den föreslagna 6 § andra stycket mottagandeförordningen. Av bestämmelsen följer att asylsökande så snart det kan ske ska förses med ett tillfälligt kort som intygar att innehavaren omfattas av mottagandelagen.

Enligt Migrationsverket bör det övervägas om behov finns av att utreda användningen av biometriska uppgifter i form av ansiktsbild och fingeravtryck, vid genomförandet av olika kontrollåtgärder i enlighet med eller med bäring på mottagandelagen. Fråga är om det bör finnas en möjlighet att ta upp biometriska uppgifter för att göra en jämförelse med Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier, men även för en jämförelse med biometriska uppgifter som har sparats i ett lagringsmedium i ett mottagandekort.

I artikel 29.4 i förordning (EU) 2024/1348 är det reglerat vilka uppgifter den handling som en person som ansöker om internationellt skydd ska få, där hans eller hennes status som sökande framgår, åtminstone ska omfatta. Bland annat ska handlingen ha en ansiktsbild av sökanden. Enligt utredningen ska det av mottagandekortet, förutom de uppgifter som idag finns på ett LMA-kort,¹² framgå om personen håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas.¹³ Detta framgår dock inte av den föreslagna regleringen i 6 § andra stycket mottagandeförordningen.

---

¹² De uppgifter som framgår av dagens LMA-kort anges i Migrationsverkets föreskrifter om dokument som intygar att innehavaren är asylsökande (MIGRFS 2021:13).

¹³ SOU 2024:68 s. 586.

Fråga är därmed om och i vilken eller vilka delar det tydligare behöver regleras vilka övriga uppgifter som ska framgå av mottagandekortet, förutom de uppgifter som följer av artikel 29.4 i förordning (EU) 2024/1348 och som gäller för de som omfattas av denna förordning.

Uppgiftsskyldighet angående barn och ungdomar

Överväganden avseende förslaget att Migrationsverket ska lämna uppgifter till kommunen om barn och ungdomar som omfattas av mottagandelagen finns i avsnitt 11.3.3.

Att Migrationsverket ska lämna uppgifter till kommunen om barn mellan 3 och 18 år som omfattas av mottagandelagen anges i förslaget till 15 kap. 3 § första stycket skolförordningen (2011:185). Enligt paragrafens andra stycke ska uppgifter också lämnas om ungdomar över 18 år som omfattas av mottagandelagen och som går en gymnasieutbildning som har påbörjats före 18 års ålder.

Migrationsverket välkomnar förslaget till uppgiftsskyldighet angående barn som vistas i kommunen.

Vad beträffar den föreslagna regleringen gällande för ungdomar över 18 år som har påbörjat en gymnasieutbildning före 18 års ålder vill Migrationsverket framhålla att verket endast i vissa fall kan ha tillgång till sådan information, då det inte är uppgifter som myndigheten aktivt inhämtar. Det efterfrågas ett förtydligande av att avsikten med denna uppgiftsskyldighet inte är att Migrationsverket systematiskt ska börja samla in sådana uppgifter.

En mer ändamålsenlig sekretessreglering för mottagandet bör övervägas

Överväganden avseende en mer ändamålsenlig sekretessreglering för mottagandet finns i avsnitt 11.3.5.

Utredningen anser att det bör övervägas att ta bort bestämmelsen i 26 kap. 1 § fjärde stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) om att ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar i sekretesshänseende ska jämföras med socialtjänst. I stället bör bestämmelser i 37 kap. offentlighets- och sekretesslagen gälla för samtliga ärenden enligt mottagandelagen. Enligt utredningen vore det också lämpligt att ta bort bestämmelsen om kommunala invandrarbyråer i 26 kap. 1 § tredje stycket 2, och se till att ett adekvat sekretesskydd gäller hos berörda kommunala myndigheter. En sådan översyn har dock inte låtit sig göras inom ramen för utredningens uppdrag.¹⁴

---

¹⁴ SOU 2024:68 s. 604–605.

Migrationsverket ser mycket positivt på utredningens uttalanden i dessa delar och vill understryka behovet av att en sådan översyn kommer tillstånd.

Övergångsbestämmelserna innebär att vissa personer som inte längre har rätt till bistånd enligt nuvarande regelverk inte heller kommer att omfattas av mottagandelagen

Överväganden avseende övergångsbestämmelserna finns i avsnitt 14.2.

Enligt förslaget till övergångsbestämmelser till mottagandelagen kommer lagen om mottagande av asylsökande m.fl. att gälla i fråga om andra beslut än beslut om dagersättning eller särskilt bidrag som meddelats före den 1 oktober 2026.

Utlänningar vars rätt till bistånd har upphört i enlighet med 11 § andra eller tredje stycket lagen om mottagande av asylsökande m.fl. kan endast återfå en rätt till bistånd enligt den lagen om förutsättningarna i 11 a § är uppfyllda. Förslaget till övergångsbestämmelser innebär, som Migrationsverket uppfattar det, att en sådan person kan komma att omfattas av mottagandelagen först efter det att avvisnings- eller utvisningsbeslutet preskriberats. Då detta är en fråga av betydelse för Migrationsverkets planering av mottagnings- och återvändandeverksamheten vore det önskvärt med ett klagörande av vad som ska gälla för denna grupp när de nya reglerna träder i kraft.

Antal personer på särskilda vårdboenden

Uppgiften om antalet personer på särskilda vårdboenden finns i avsnitt 15.3.1.

I det avsnitt i betänkandets konsekvensbeskrivning som tar upp en tydligare ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna och rätt till statlig ersättning för fler kommunala biståndsinsatser, anges att drygt 700 personer fanns på särskilda vårdboende under 2023.¹⁵ Migrationsverket är tveksamt till denna siffra. I en tematisk kvalitetsuppföljning som myndighetens rättsavdelning gjort av beslut om institutionsboende fann rättsavdelningen att det sammantaget handlade om 96 placeringar under 2023.¹⁶

Konsekvenser

Överväganden avseende konsekvenser finns i kapitel 15. Bedömningarna nedan gäller från och med avsnitt 15.1 och fram till och med avsnitt 15.3.1 samt avseende avsnitt 15.5.

---

¹⁵ SOU 2024:68 s. 663.

¹⁶ Migrationsverkets analysrapport Tematisk kvalitetsuppföljning av beslut om institutionsboende (diarienummer 1.3.1-2024-15560).

Migrationsverket delar utredningens konsekvensbeskrivning och anser att beräkningarna är rimliga.

Utgångspunkten för utredningens ekonomiska beräkningar (P1-24) är ett något högre antal asylsökande än i Migrationsverkets senaste prognos (P4-24), inriktningen för de ekonomiska konsekvenserna är dock desamma.

Migrationsverket vill poängtera att effekterna av pågående reformarbete innebär att antalet asylsökande i konsekvensberäkningarna riskerar att överskattas, vilket i sin tur kan leda till en viss överskattning av de beräknade merkostnader som utredningen visar. Detsamma gäller effekterna av en ytterligare begränsning av möjligheterna till eget boende, där antalet asylsökande som beräknas bo i asylboende riskerar att överskattas och därmed dämpa de effekter i form av fler asylboenden och ökade kostnader som utredningen pekar på.

Vad gäller andelsfördelningen mellan boende i asylboende respektive eget boende när den nya mottagandelagen införts så bedömer således Migrationsverket att det finns en risk för att effekterna av incitamenten som införs överskattas. Genom de ändringar i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. som föreslås träda i kraft den 1 mars 2025 finns en möjlighet till en första bedömning av andelsfördelningen, det vill säga i vilken utsträckning asylboende väljs framför eget boende. Regeringens bedömning i prop. 2024/25:49¹⁷ att drygt hälften av det totala antalet registrerade asylsökande bor på asylboende från och med 2026, framstår som rimlig. Införandet av en ny mottagandelag som ersätter lagen om mottagande av asylsökande m.fl. kan leda till en ytterligare ökad andel som bor i asylboende.

Som helhet delar Migrationsverket utredningens slutsats att fler asylsökande kommer att bo i asylboende och att fler kollektiva platser behöver anskaffas för att möta detta behov samt att färre lägenhetsplatser behövs, även om det är för tidigt för en mer exakt bedömning. Vidare att denna förändring kommer att medföra ökade kostnader för staten när det gäller asylboende, men samtidigt innebära lägre kostnader i form av dagersättning och särskilda bidrag.

Utredningen bedömer att kostnaden för den nu föreslagna reformen av asylmottagandet kommer att täckas av befintliga budgetposter. Migrationsverket konstaterar att det är en omfattande reform av mottagningssystemet som föreslås vilket kommer medföra kostnader, men gör samtidigt ingen annan bedömning än utredningen vid denna tidpunkt.

---

¹⁷ En ny ordning för asylsökandes boende (prop. 2024/25:49).

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av verksjuristerna Theresa Karlbjörn och Fredrik Stenhammar. I den slutliga handläggningen har även rättschefen Carl Bexelius deltagit.

Maria Mindhammar
Generaldirektör

Kopia:
ju.nm@regeringskansliet.se